

ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351.077:004

[https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-3\(9\)-255-262](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2020-3(9)-255-262)

Статівка Наталія Валеріївна,

доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України, 61099, м. Харків, Маршала Рибалко, 51, кв 13, тел. +380500433850, E-mail: mbubliy@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-0903-6256>

Бублій Максим Петрович,

кандидат наук з державного управління, доцент, доцент управління персоналом та економіки праці, Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України, 61099, м. Харків, Маршала Рибалко, 51, кв 13, тел. +380500433850, E-mail: mbubliy@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-1060-6404>

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ ЯК ІМПЕРАТИВУ ПЕРЕХОДУ ДО МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація: У статті узагальнено функціональні характеристики сучасних інформаційно-технологічних факторів як імперативу переходу до моделі публічного управління. Визначено, що інформаційно-технологічні фактори відіграють ключову роль в побудові самої системи публічного управління. Нові засоби і технології інформаційної взаємодії повністю змінюють принципи організації системи публічного управління. Поява таких технологій дає можливість: оперативно створювати робочі групи, центри, штаби для вирішення актуальних проблем суспільства з можливістю підключення всього суспільного потенціалу; повсюдно проводити громадські слухання та експертизу найважливіших проектів суспільства, населення, держави. Це дозволить значно зменшити ступінь помилок і прорахунків. Крім цього, здійснення державного, муніципального та громадського контролю (нагляду) у різних сферах буде носити характер прозорого і ефективного; система публічного управління наповниться реальним, фактичним змістом в повному сенсі цього слова, так як не буде формальної причини для вирішення головного протиріччя сучасної системи управління – відриву об'єкта управління від процесу самого управління. Напрямки такого механізму – прозорість влади, її стану, її ефективності та результативності.

Досліджено наступні характерні риси суспільних комунікацій на основі інформаційно-технологічних факторів: активізація потенціалу суспільства в особі його ак-

тивних громадян, груп, верств і цілих територій; трансформація процесу публічного управління з хаотичних прикладів і напрямків, в процеси динамічні, стійкі і повсюдні.

Доведено, що режим суспільної комунікації, як основа відкритого інформаційного суспільства, сприяє ефекту синергетики на основі підвищення довіри громадян, інститутів громадянського суспільства до держави, до її органів влади з одного боку, а з іншого – дає можливість багаторазового збільшення ресурсів влади за рахунок участі самого населення.

Ключові слова: державне управління, публічне управління, інформаційно-технологічні фактори, інформаційне суспільство, суспільні комунікації, громадянське суспільство.

Stativka Nataliia Valeriivna,

Doctor of Public Administration, Professor, Head of Department of Labor Economics and Personnel Management, Kharkiv Regional Institute of Public Administration, <https://orcid.org/0000-0003-0903-6256>

Bubliy Maxim Petrovich,

PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor, Department of Labor Economics and Personnel Management, Kharkiv Regional Institute of Public Administration, <https://orcid.org/0000-0003-1060-6404>

FUNCTIONAL CHARACTERISTICS OF MODERN INFORMATION AND TECHNOLOGICAL FACTORS AS AN IMPERATIVE FOR THE TRANSITION TO A PUBLIC MANAGEMENT MODEL

Annotation: The article summarizes the functional characteristics of modern information technology factors as an imperative for the transition to a public management model. It is determined that information and technological factors play a key role in the construction of the public administration system itself. New means and technologies of information interaction completely change the principles of organization of the public administration system. The emergence of such technologies makes it possible: to quickly create working groups, centers, headquarters for solving urgent problems of society, with the ability to connect the entire public potential; conduct public hearings and expertise of the most important projects of the society, the population, and the state everywhere. This will significantly reduce the degree of errors and miscalculations. In addition, the implementation of state, municipal and public control (supervision) in various areas will be transparent and effective; the system of public administration will be filled with real, actual content in the full sense of the word, since there will be no formal reason to resolve the main contradiction of the modern management system – the separation of the object of management from the process of management itself. The directions of such a mechanism are transparency of the government, its state, its efficiency and effectiveness.

The following characteristic features of public communications based on information and technological factors are studied: activation of the potential of society in the face of its active citizens, groups, strata and entire territories; transformation of the process of

public management of chaotic processes and directions into dynamic, stable and widespread processes.

It is proved that the mode of public communication, as the basis of an open information society, contributes to the synergy effect by increasing the confidence of citizens and civil society institutions in the state and its authorities on the one hand, and on the other – makes it possible to repeatedly increase the resources of power through the participation of the population itself.

Key words: public administration, public administration, information technology factors, information society, public communications, civil society.

Постановка проблеми. Рівень публічності систем державного управління безпосередньо залежить від обміну інформацією між різними органами державного управління, так і між державними структурами, бізнесом і населенням. Це визначає можливість реагування на їх запити, забезпечуючи тим самим діалог між різними учасниками системи публічного управління, швидкість та якість надання державних послуг, що в цілому збільшує ефективність діяльності самих органів влади. У зв'язку з цим одним з основних факторів розвитку інструментарію сучасного публічного управління стає розвиток інформаційних технологій, впровадження новітніх засобів передачі, збору, обробки, аналізу та розповсюдження інформації в практичну діяльність державних органів влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наявні в науковій літературі публікації з проблем вдосконалення системи публічного управління за рахунок використання інформаційно-технологічних факторів представлені роботами таких відомих зарубіжних та вітчизняних дослідників, як І. Грицяк [1], В. Воронкової [2], С. Чернова [3], В. Воронкової [3], В. Банаха [3], О. Сосніна [3], А. Барікова [4], Р. Гасимов [5], І.Р. Боднар [6], М. Ільницький [7], В. Іщенко [8] та ін. Незважаючи на те, що проблеми розвитку і становлення нових моделей публічного управління

в цілому досить докладно висвітлено в науковій літературі, варто відзначити, що темам, присвяченим підвищенню публічності державного управління за рахунок більш ефективного використання інформаційно-технологічних факторів, не приділяється достатньої уваги.

Метою статті є дослідження зростаючої ролі інформаційно-технологічних факторів підвищення публічності системи державного управління та вироблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення діяльності органів виконавчої влади за рахунок їх більш ефективного використання.

Виклад основного матеріалу. В останні десятиріччя однією з найбільш динамічних сфер є розвиток інформаційних і комунікаційних технологій, які проникають і пронизують усі сфери життя суспільства і кожної людини. Вже стало зрозуміло, що інформація є стратегічним ресурсом розвитку, яка визначає розвиток не тільки економіки, бізнесу та окремих особистостей, але і самої держави. Весь світ вступив в новий етап свого розвитку-інформаційний [1, с. 61].

Щоб ввести в обіг поняття «інформаційно-технологічний фактор» та здійснити якісний аналіз, нам необхідно розглянути складові його аспекти: технологічний і інформаційний, а також дати визначення: що ж таке фактор.

У нашому розумінні технологія – це заснований на науковому знанні і адекватній їм техніці процес перетворення інформації в готовий конкурентоспроможний продукт, вироблений з заданими властивостями при найменших витратах часу і вихідних ресурсів.

В процесі управління люди вступають технологічні відносини. У них є і те спільне, що притаманне їх змісту завжди: вони складаються як відносини між людьми в ході управління технологічними процесами. Для сучасного етапу технологічних і структурних змін характерні досягнення в області, нано-технології, інформаційних технологій і т. д. [2, с. 67].

Інформаційні технології формують інформаційний ринок, або ринок інформації. Ринок як комунікативна система отримує в інформаційному суспільстві адекватну його сутності технічну базу – електронні засоби обробки і передачі інформації, завдяки яким ринковий механізм стає більш гнучким, швидкодіючим, здатним переробити величезний обсяг інформації. В інформаційному суспільстві змінюється саме уявлення про ринок: ринок раніше являв собою певне місце, де можна щось купити або продати. Тепер же ринок – це просто комп'ютеризована мережа комунікацій, так як за допомогою телексу або факсу можна купити що завгодно, де завгодно, як завгодно, не сходячи з місця [3, с. 39]. Змінюються не тільки просторові, але і тимчасові межі ринку. Феномен інформаційного поля дозволяє в будь-який час доби отримати інформацію з будь-якої точки планети, таке поняття як «бізнес поза часом і кордонів стає реальністю.

Ринок інформаційних продуктів і послуг в Україні представляє собою невід'ємну частину єдиного ринку, об'єктами якого є товари у вигляді ін-

формаційних продуктів, інформаційних послуг, науково-технічної, проектно-конструкторської і технологічної продукції, а суб'єктами – контрагенти ринку, диференційовані за обсягом свого виробничого, наукового, інформаційного і фінансового потенціалу, формі власності.

В сучасних умовах незмірно зростає роль високо освіченою людської особистості, здатної не тільки сприймати раніше накопичене наукове знання, але й узагальнювати, аналізувати, створювати нове у вигляді передових наукових ідей, інформаційних технологій, послуг і продуктів.

Використання інформації і знань в якості головного ресурсу призводить до індукування знань, самозростання інформації.

Видається, що в рамках такого підходу потрібно не розділяти фактори, а об'єднувати, інтегрувати їх і виділяти те нове, що виникає в результаті їх взаємовпливу і взаємодоповнення. Такий новий елемент – це інформаційно-технологічний фактор, що поєднує в собі інформаційний ресурс і технологічні можливості по його реалізації. Інформаційно-технологічний фактор повинен виглядати як приріст потенціалу факторів управління за рахунок інформаційних і технологічних можливостей суспільства.

В нашому розумінні, в контексті проведеного дослідження, інформаційно-технологічні фактори – це інформаційно-технологічна група інструментарію системи публічного управління, до них відносяться:

- сукупність інструментів і технологій, що дозволяють забезпечувати процес транспарентності публічного управління;
- інструменти ефективного зворотного зв'язку суспільства, населення з органами публічної влади всіх рівнів;

- інструменти залучення населення, громадян, інститутів громадянського суспільства в публічні слухання і вироблення рішень з різних питань;
- повсюдне поширення інститутів електронного уряду;
- створення інформаційних порталів органів влади;
- формування інноваційної інфраструктури з використанням можливостей державно-приватного партнерства;
- адаптація інструментів маркетингу, орієнтованого на формування позитивного іміджу проведеної державної політики;
- впровадження технологій форсайта, краудсорсингу та публічного аудиту і т. д. [4, с. 1].

В цілому, можна сказати, настає епоха інформаційного суспільства, яка охоплює і сферу державного управління.

Розглянемо більш детально, яким чином інформаційно-технологічні фактори сприяють удосконаленню процесу публічного управління і чим пояснюється позиція дослідників у тому, що в умовах інформаційного суспільства система органів державної влади та місцевого самоврядування повинна перетворюватися в процес постійної розробки управлінських рішень на основі збору, аналізу, обміну інформацією та забезпечення постійно діючого моніторингу [5, с. 6]. Всі ці завдання повинні реалізовуватися в державній інформаційній політиці.

Наш теза полягає в тому, що державна інформаційна політика, спрямована на забезпечення взаєморозуміння і партнерської взаємодії між суспільством і владою, формує систему взаємовідносин громадянського суспільства та держави в інформаційно відкриті відносини і є в даний час одним з ключових інструментів роз-

витку системи публічного управління [6, с. 12].

Не вдаючись у дискусії про сутність сучасної інформаційної політики, дамо загальне визначення інформаційної політики як багатофункціональної комплексної задачі з питань ефективного державного регулювання інформаційною сферою за рахунок створення єдиних загальнодержавних систем і структур, стягуючих інформаційний простір держави в єдине ціле і спираються на системоутворюючі фактори, сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.

Для реалізації цих завдань інформаційно-комунікаційна інфраструктура повинна містити ряд елементів, інститутів, механізмів, що забезпечують її функціонування. В цілому, можна сказати, що інформаційно-комунікаційна інфраструктура складається з організаційних і технологічних комплексів пошуку, зберігання, обробки, розповсюдження та аналізу інформаційних потоків у всіх сферах держави і суспільства, «включають територіально-розподілені депозитарії інформаційних ресурсів, державні і корпоративні комп'ютерні мережі, телекомунікаційні мережі і системи спеціального призначення і загального користування, лінії зв'язку, мережі і канали передачі даних, засоби комутації та управління інформаційними потоками, організаційні структури управління та контролю [7, с. 9].

Можна припустити, що інформаційно-комунікаційна інфраструктура служить основною платформою, на якій реалізується інформаційна політика держави і ця платформа створює єдність і цілісність інформаційного поля і простору країни, і здійснює можливість для інтеграційних процесів інформаційного обміну зі світовим інформаційним простором.

У системи програмного забезпечення необхідно включати програмне забезпечення загального характеру, тобто програми ліцензійного характеру, для вирішення завдань загального характеру, таких як групування баз даних, офіс пакетів, фінансової аналітики і т. д. Важливим елементом до цього списку слід додати створення системи інформаційних сайтів і порталів державних організацій, твітерів окремих керівників, і т. д.

У системи програм спеціального забезпечення слід відносити програми, що вирішують специфічні завдання організацій: аналітичного характеру, комунікаційних цілей і т. д.

Система навчання сучасним комунікаційним технологіям повинна спиратися на можливості учнів щодо доступу до необхідних баз даних, наявність технологій проведення дистанційних семінарів, використання навчального програмного забезпечення та подібні інструменти.

Розкривши загальне уявлення про систему інформаційно-комунікаційної інфраструктури, як платформи з проведення державної інформаційної політики, зупинимося на функціональних характеристиках самих інформаційно-технологічних факторів, які визначають безпосередньо сутність механізму функціонування як самої інформаційно-комунікаційної інфраструктури, так і є імперативом її вдосконалення [8, с. 34].

У науковій літературі існує безліч підходів до систематизації та класифікації факторів, наприклад, за сферами: забезпечення, освіти, культури; з ступенем впливу на технологічні процеси, за наявністю загроз і перешкод і т. д.

На основі аналізу ряду робіт, нами видається спроба систематизувати і класифікувати дані фактори, виходячи з їх значимості і рівня впливу на

механізм розвитку системи публічного управління. У нашому поданні, система факторів даного контексту може виражатися в наступних рівнях:

- «внутрішні фактори, що характеризують вплив на публічне управління всередині системи державного управління;

- зовнішні фактори, що визначають вплив на публічне управління у зовнішньому середовищі держави (інтереси громадських інститутів, окремих громадян, суспільства в цілому);

- загальні фактори інформаційно-технологічного характеру, що впливають на систему управління як всередині державної ієрархічної драбини, так і на систему інформаційних комунікацій між державою і суспільством.

Висновки. По-перше інформаційно-технологічні фактори відіграють ключову роль в побудові самої системи публічного управління. На етапі, коли цифрові технології тільки впроваджувалися в реалії нашого життя, технологічно були відсутні можливості побудови стійкої інформаційного зв'язку між органами державної влади і суспільством та його представниками.

Введення режиму суспільної комунікації, як основи відкритого інформаційного суспільства, сприяє ефекту синергетики на основі підвищення довіри громадян, інститутів громадянського суспільства до держави, до її органів влади з одного боку, а з іншого – дасть можливість багаторазового збільшення ресурсів влади за рахунок участі самого населення.

По-друге поширення комунікацій в управлінні, впровадження інформаційних технологій, комп'ютерних мереж, телекомунікацій в перспективі будуть наростати. Виходячи з цього впливає два висновки: перший – роль і значення інформаційно-технологічних факторів для вдосконалення

системи публічного управління буде зростати, так як вони є головним резервом розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури, і другий висновок – виникнуть і з'являться нові технології, нові засоби і події, відкриття та фактори, які дозволять діючу систему постійно вдосконалювати у напрямку пошуку оптимального співвідношення в системі публічного управління між державою і його громадянами.

По-третє застосування інформаційно-комунікативних технологій у системі публічного управління сприятиме підвищенню легітимності управління, узгодженості суспільних інтересів і створенню постійно діючих представницької та дискусійної майданчиків.

Сучасні інформаційно-комунікативні технології характеризуються дуалістичної значимістю в побудові системи публічного управління і капіталізована частина інформаційно-телекомунікаційних технологій з інструменту управління перетворюється в матеріальний базис її розвитку, забезпечуючи інтенсивне вдосконалення відносин між державою і його громадянами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грицяк І.А. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє: монографія / відп. ред. І.А. Грицяк. Київ: К.І.С., 2009. – 240 с.
2. Інформаційне суспільство в світі та Україні: проблеми становлення та закономірності розвитку: колективна монографія / За ред. д.філософ.н., проф. В.Г. Воронкової; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. – 282 с.
3. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний дос-

від: монографія / За заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О. Сосніна; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. – 606 с.

4. Барікова А.А. Електронна держава: нова ефективність урядування: монографія. / А.А. Барікова. К. : Юрінком Інтер, 2016. – 135 с.

5. Гасимов Р.А. Електронне урядування як механізм публічного управління та адміністрування: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Р.А. Гасимов. – Ін-т законодавства Верховної Ради України. – Київ, 2018. – 20 с.

6. Боднар І.Р. Сучасні реалії інформаційного суспільства: проблеми становлення та перспективи розвитку: монографія / І.Р. Боднар. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2013. – 310 с.

7. Ільницький М.П. Адміністративно-правове регулювання електронного урядування у сфері публічного управління в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. / М.П. Ільницький Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т» М-ва освіти і науки України. Ужгород, 2017. – 15 с.

8. Іщенко В.М. Міжнародний досвід упровадження електронного урядування. // В. М. Іщенко / Держава та регіони. 2018. – № 4. – С. 26–30.

REFERENCES:

1. Hrytsiak, I.A., (2009), *Reforma publicznego upravlinnia v Ukraini: vyklyky, stratehii, maibutnie* [Reform of public administration in Ukraine: challenges, strategies, future]. Kyiv: K.I.S., [in Ukrainian].
2. Voronkova, V.H., (2017), *Informatsiine suspilstvo v sviti ta Ukraini: problemy stanovlennia ta zakonmirnosti rozvytku* [Information society in the world and Ukraine: problems of formation and regularities of development]. Zaporizhzhia: ZDIA, [in Ukrainian].

3. Chernova, S., Voronkovi, V., Banakha, V., Sosnina. O., (2016), *Publichne upravlinnia ta administruvannia v umovakh informatsiinoho suspilstva: vitchyzniani i zarubizhnyi dosvid [Public administration and administration in the conditions of information society: domestic and foreign experience]*. Zaporizhzhia: ZDIA, [in Ukrainian].
4. Barikova, A.A. (2016), *Elektronna derzhava: nova efektyvnist uriaduvannia [Electronic state: New management efficiency]*. Kyiv: Yurinkom Inter, [in Ukrainian].
5. Hasymov, R.A. (2018), *Elektronne uriaduvannia yak mekhanizm publichnoho upravlinnia ta administruvannia [E-government as a mechanism of public administration and administration]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: In-t zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrain [in Ukrainian]
6. Bodnar, I.R. (2013), *Suchasni realii informatsiinoho suspilstva: problemy stanov-*
- lennia ta perspektyvy rozvytku [Modern realities of information society: problems of formation and prospects of development]*. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi komertsiinoi akademii, [in Ukrainian].
7. Ilnytskyi, M.P. (2017), *Administratyvno-pravove rehuliuвання elektronnoho uriaduvannia u sferi publichnoho upravlinnia v Ukraini [Administrative and legal regulation of electronic management in the sphere of public administration in Ukraine]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Uzhhorod: Uzhhorod. nats. un-t [in Ukrainian].
8. Ishchenko, V.M. (2018), *Mizhnarodnyi dosvid uprovadzhennia elektronnoho uriaduvannia [International experience in implementing e-government]*. *Derzhava ta rehiony – The state and the regions*, 4, 26–30 [in Ukrainian].